

PM 2009: RVII (Dnr 001-663/2009)

Förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård och ändrade gallringsregler i belastningsregistret (Ds 2009:9)

Remiss från Justitiedepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

Som svar på remissen "Förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård och ändrade gallringsregler i belastningsregistret (Ds 2009:9)" överlämnas och åberopas denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Ulf KristerSSon anför följande.

Ärendet

Justitiedepartementet har utarbetat departementspromemorian "Förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård och ändrade gallringsregler i belastningsregistret" (Ds 2009:9).

I promemorian föreslås åtgärder som syftar till att fler kvalificerade insatser ska inledas under verkställighetstiden vid sluten ungdomsvård så att den unge motiveras till att förändra sin kriminella livsstil. För att förbättra utslussningsarbetet föreslås att arbetet för frigivningen från sluten ungdomsvård ska intensifieras och struktureras. Under sista tiden av verkställigheten ska den dömdes behov av att vistas utanför ungdomshemmet särskilt beaktas. Vidare föreslås att Statens institutionsstyrelses (SiS) ansvar för verkställigheten tydliggörs samt att övervakning med elektroniskt hjälpmedel tillåts. Vidare föreslås att möjligheten att göra drogkontroller utökas till att använda nya provtagningsmetoder som svett-, saliv- och hårprov. Slutligen behandlar promemorian frågan om gallring av uppgifter i belastningsregistret beträffande personer som begått brott före 18 års ålder.

Hela remissen finns att läsa på: <http://www.regeringen.se/sb/d/11382/a/123414>

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att bryta den unges kriminella beteende så fort som möjligt och håller med om att intensifierade insatser under verkställighetstiden är ett bra förslag.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden är positiv till de förslag som promemorian för fram. Nämnden anser att det är bra att SiS ansvar tydliggörs i utsluss-

ningsprocessen och utvidgas till att inkludera kostnader för vård under tiden för verkställigheten.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd tillstyrker utredningens slutsatser, resonemang och stödjer förslaget.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd anser att det är positivt att ungdomarna får en mer likvärdig kvalitet på utslussningen när den inte längre blir beroende av varje enskild kommuns eller stadsdels ekonomi.

Södermalm stadsdelsnämnd tillstyrker de förslag till en förbättrad utslussning av ungdomar från sluten ungdomsvård som läggs fram i promemorian.

Mina synpunkter

Jag ställer mig positiv till de förslag som förs fram i departementspromemorian. Det är viktigt att den unga kriminellas beteende bryts så fort som möjligt och intensifierade insatser under verkställighetstiden är ett bra förslag. Det är också bra att Statens institutionsstyrelses (SiS) ansvar i utslussningsprocessen tydliggörs och utvidgas till att inkludera kostnader för vård under tiden för verkställigheten.

I Stockholms stad har mellan tio och femton ungdomar per år dömts till sluten ungdomsvård sedan år 2000. Dessa ungdomar har ofta en avvisande attityd till hjälp från socialtjänsten. Inte minst därför är det viktigt att SiS får en tydligare roll i utslussningsarbetet från sluten ungdomsvård. Det är också bra att SiS föreslås få förbättrade möjligheter till kontroll via fotboja och förändrade möjligheter till drogtest.

Avslutningsvis välkomnar jag förslaget att ändra gallringsreglerna i belastningsregistret. Dagens gallringsregler leder till att många inte lämnar sitt samtycke till att dömas till ungdomstjänst, trots att detta många gånger skulle kunna vara den mest lämpliga påföljden.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

Som svar på remissen "Förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård och ändrade gallringsregler i belastningsregistret (Ds 2009:9)" överlämnas och återopapas denna promemoria.

Stockholm den 27 maj 2009

ULF KRISTERSSON

Bilaga

Förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård och ändrade gallringsregler i belastningsregistret (Ds 2009:9) - sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Det antecknades till förteckningen att miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

ÄRENDET

Justitiedepartementet har utarbetat departementspromemorian ”Förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård och ändrade gallringsregler i belastningsregistret” (Ds 2009:9).

I promemorian föreslås åtgärder som syftar till att fler kvalificerade insatser ska inledas under verkställighetstiden vid sluten ungdomsvård så att den unge motiveras till att förändra sin kriminella livsstil. För att förbättra utslussningsarbetet föreslås att arbetet för frigivningen från sluten ungdomsvård ska intensifieras och struktureras. Under sista tiden av verkställigheten ska den dömdes behov av att vistas utanför ungdomshemmet särskilt beaktas. Vidare föreslås det att Statens institutionsstyrelse ansvar för verkställigheten tydliggörs samt att övervakning med elektroniskt hjälpmedel tillåts. Vidare föreslås att möjligheten att göra drogkontroller utökas till att använda nya provtagningsmetoder som svett-, saliv- och hårprov. Slutligen behandlar promemorian frågan om gallring av uppgifter i belastningsregistret beträffande personer som begått brott före 18 års ålder.

Hela remissen finns att läsa på: <http://www.regeringen.se/sb/d/11382/a/123414>

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 30 april 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret håller med om att det är viktigt att bryta den unges kriminella beteende så fort som möjligt och håller med om att intensifierade insatser under verkställighetstiden är ett bra förslag. Det är dessutom bra att ansvaret mellan socialtjänsten och Statens institutionsstyrelse förtydligas. Tidigare har det krävts att socialnämnden i den unges hemkommun samtycker till vald placering vid slutet av ungdomsvården eftersom det är kommunen som svarar för kostnaden. I promemorians förslag förtydligas att Statens institutionsstyrelse ansvarar för placeringen och kostnaden under hela verkställighetstiden. Dock ska samråd med socialtjänsten ske vilket enligt stadsledningskontoret är en förutsättning. Förslaget innebär inte några extra kostnader för staden vilket är positivt.

I promemorian föreslås att i reglerna om gallring ur belastningsregistret för uppgifter om avser personer som är under 18 år vid tidpunkten för brottet och som dömts till skyddstillsyn, villkorlig dom, ungdomsvård, ungdomstjänst eller förklarats fri från påföljd ska införas en gallringsfrist om fem år från dagen då beslut fattats. Tidigare har gallringsfristen för denna grupp var tio år. Stadsledningskontoret anser att detta är positivt eftersom konsekvenserna av att finnas med i belastningsregistret kan vara långtgående för den unge. Om en person i unga år begår brott och därefter ändrar livsstil ska detta löna sig genom att registret snabbare gallras bort.

Slutligen hänvisar stadsledningskontoret som svar på remissen ”Förbättrad utslussning från sluten ungdomsvård och ändrade gallringsregler i belastningsregistret” (Ds 2009:9) till vad som sagts i detta tjänsteutlåtande.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens beslutade vid sitt sammanträde den 14 maj 2009 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 april 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen är positiv till de förslag som promemorian för fram. Det är bra att SiS ansvar tydliggörs i utslussningsprocessen och utvidgas till att inkludera kostnader för vård under tiden för verkställigheten.

I Stockholms stad har sedan år 2000 mellan tio och femton ungdomar årligen dömts till sluten ungdomsvård. Denna grupp av ungdomar har ofta en avvisande attityd till hjälp från socialtjänsten och inte minst därför så är det viktigt att SiS får en tydligare roll i utslussningsarbetet från sluten ungdomsvård. Enligt SiS deltog år 2007 kommunerna i 75 procent av alla ärenden när det gäller planeringen för tiden efter frigivningen för den unge. Den vanligaste angivna orsaken till att kommunerna inte deltog i fler ärenden är att den unge inte önskar någon kontakt.

Förvaltningen anser även att SiS förbättrade möjligheter till kontroll via fotboja och förändrade möjligheter till drogtest via svett, saliv och hårstrå är bra. Dessa metoder för drogkontroll är enklare, mindre integritetskränkande, mindre kostsamma och mer hygieniska alternativ till de metoder som används idag.

Vidare välkomnar förvaltningen förslaget att ändra gallringsreglerna i belastningsregistret. Gallringsfristerna för unga lagöverträdare är idag tio, fem eller tre år. Enligt nuvarande regler så gallras uppgifter om ungdomsvård, skyddstillsyn, villkorlig dom, ungdomsvård och ungdomstjänst tio år efter att domen eller beslutet har tagits. När det gäller uppgifter om sluten ungdomsvård är gallringstiden tio år efter att påföljden helt verkställts. När det gäller uppgifter om fängelse så gallras de tio år efter frigivningen. Uppgifter om böter gallras efter fem år.

Enligt Åklagarmyndigheten är det många som inte lämnar sitt samtycke till att dömas till ungdomstjänst, just på grund av gallringsreglerna. I de allra flesta fall finns då inte utrymme att döma till annan påföljd än böter. Effekten av detta blir att domstolen i många fall är förhindrad att välja den mest lämpliga påföljden. Förvaltningen menar utöver åklagarmyndighetens synpunkt att nuvarande gallringsregler kan innebära att resursstarka föräldrar hellre har betalat böter för sitt barn än att uppmana den unge att samtycka till ungdomstjänst, vilket kanske hade varit en mer pedagogisk påföljd.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 14 maj 2009 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 april 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar utredningens slutsatser, resonemang och stödjer förslaget. På det här sättet får ungdomar en mer likvärdig kvalitet på utslussning oberoende av kommun eller stadsdelsförvaltning.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 14 maj 2009 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 9 april 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förbättrad utslussning

I januari 1999 infördes sluten ungdomsvård som en ny frihetsberövande påföljd för personer som var under 18 år vid tidpunkten för brottet. Vid utformningen av den nya påföljden var utgångspunkterna dels att verkställigheten skulle ske under sådana former att risken för skadeverkningarna av ett frihetsberövande minimeras, dels att verkställigheten skulle ordnas så att orsakerna till den unges kriminalitet kan angripas så effektivt som möjligt.

Vid utformningen av sluten ungdomsvård förutsattes att utslussningen från de särskilda ungdomshemmen skulle ske successivt och att insatser som påbörjats under verkställigheten skulle följas upp och kunna fullföljas efter att verkställigheten hade upphört. Av rapporten framgår att detta inte kommit till stånd trots att det är väl känt att övergången mellan institution och frihet är en kritisk tidpunkt då risken för återfall är stor. I fråga om placering utanför det särskilda ungdomshemmet angavs i förarbetena till verkställighetslagen att det krävs att socialnämnden i den unges hemkommun samtycker till en sådan placering eftersom det är kommunen som får svara för kostnaderna.

Det nya förslaget innebär att SiS självständigt ska fatta beslut om t.ex. placeringar utanför ungdomshemmet efter samråd med socialtjänsten. Detta ansvar ska även omfatta ansvaret för finansieringen av placeringar utanför det särskilda ungdomshemmet under tiden för verkställighet av påföljden.

Förvaltningen ställer sig positiv till detta förslag. Det bör innebära att ungdomarna får en mer likvärdig kvalitet på utslussningen när den inte längre blir beroende av varje enskilds kommun eller stadsdels ekonomi.

Kontroll med elektronisk övervakning

Vidare föreslås att Statens institutionsstyrelse vid vistelse utanför de särskilda ungdomshemmen ska ges möjlighet till intensivövervakning med elektronisk kontroll. Användningen av tekniken ska dock anpassas till ungdomar. De ungas förmåga att kunna följa detaljerade anvisningar om var de ska befinna sig under en längre tidsperiod är begränsade. SiS bör därför endast ges möjlighet att kunna kontrollera om den unge befinner sig i sin bostad på angivna tider.

Utifrån den föreslagna anpassningen till ungdomar ställer sig förvaltningen positiv till förslaget.

Nya provtagningsmetoder för drogkontroll

För att underlätta och göra drogkontroller mindre integritetskränkande föreslås att SiS ges möjlighet att använda nya provtagningsmetoder. I dag får SiS göra drogkontroller genom urin-, blod- och utandningsprov. Det finns numera även andra metoder för att göra drogkontroller. Dessa metoder är betydligt enklare, mindre integritetskränkande, mindre kostsamma och mer hygieniska alternativ till de metoder som används i dag. Det är möjligt att analysera spår av narkotika genom enkla prov av svett som finns på huden. Provtagningen sker genom att huden torkas av med ett strykfilter. Det finns även nya enkla metoder för att spåra narkotika i hår och saliv.

Förvaltningen har inget att erinra mot detta förslag.

Ändrade regler om gallring för unga lagöverträdare

Utredningen föreslår att reglerna om gallring ur belastningsregistret ändras för uppgifter som avser personer som är under 18 år vid tidpunkten för brottet och som dömts till skyddstillsyn, villkorlig dom, ungdomsvård, ungdomstjänst eller enligt 30 kap. 6 § brottsbalken förklarats fri från påföljd. För denna grupp införs en gallringsfrist om fem år från dagen för dom eller beslut.

Idag är gallringstiden, för ungdomar under 18 år, 10 år för fängelse, skyddstillsyn, vill-

korlig dom, ungdomsvård och ungdomstjänst. Uppgifter om böter gallras däremot efter 5 år.

På senare år har det blivit vanligare att arbetsgivare vill se ett utdrag ur belastningsregistret i samband med ett anställningsförfarande. Detta har medfört en ökad medvetenhet om hur länge olika uppgifter finns kvar i belastningsregistret. För en ung person som vid något enstaka tillfälle gjort sig skyldig till ett brott kommer registreringen i belastningsregistret att få konsekvenser under förhållandevis lång tid. Möjligheterna till utlandsstudier, att beviljas körkort och få vissa anställningar kan under lång tid påverkas på grund av anteckningen i belastningsregistret. Sådana konsekvenser är särskilt kännbara för unga som befinner sig i en tidpunkt i livet då de ska skapa grunden för sina framtida liv.

Ungdomar kan endast dömas till ungdomstjänst om de lämnar sitt samtycke och enligt Åklagarmyndigheten är det många unga lagöverträdare som på grund av gallringsreglerna inte lämnar sitt samtycke till att dömas till ungdomstjänst. Effekten av detta blir att domstolen i många fall är förhindrad att välja den mest lämpliga påföljden därför att gallringsreglerna är utformade på ett visst sätt.

Förvaltningen ställer sig utifrån ovan positiv till förslaget om ändrade gallringstider för unga lagöverträdare.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 14 maj 2009 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 april 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig bakom de förslag till en förbättrad utslussning av ungdomar från sluten ungdomsvård som läggs fram i promemorian. De delar som gäller elektroniska hjälpmedel, drogkontroller och gallringsregler berör inte socialtjänsten direkt på samma sätt som gränsen för SiS ansvar i förhållande till kommunen när det gäller insatser för ungdomarna. Förvaltningen stannar därför vid att kommentera det sistnämnda.

Förvaltningen har hittills inte varit involverad i eftervården för någon ungdom tillhörande målgruppen och har därför ingen praktisk erfarenhet av de problem som kan uppstå då SiS och socialtjänsten har olika uppfattningar beträffande en placering. Problemet i sig är däremot välbekant när det gäller annan huvudman, till exempel landstingets barn- och ungdomspsykiatri. Enligt förvaltningen är det svårt att helt bortse från att viljan att ta över/ta emot en placering påverkas av om det följer med ett betalningsansvar. Om socialtjänsten i dag påbörjar eftervården under verkställighetstiden läggs betalningsansvaret för den återstående verkställighetstiden plus eftervården på kommunen. Det faktum att så få ungdomar i målgruppen får mer kvalificerade insatser från samhällets sida under slutfasen av verkställigheten med åtföljande eftervård kan ha med den ekonomiska uppdelningen att göra. Inom kriminalvården överförs inte kostnaden på kommunen i de fall till exempel vård mot missbruk påbörjas inom socialtjänsten innan strafftiden är slut. Genom promemorians förslag blir utslussningen från sluten ungdomsvård likartad. Förutsättningarna för en bra utslussning och eftervård ökar om beslut och budget ligger hos samma huvudman.

Förvaltningen föreslår att nämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.